

НАБЛЮДЕНИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ И ЗАПЛАТА ЗА ИЗДРЪЖКА

Основни резултати
ЮНИ 2024 г.
ИССИО НА КНСБ

Необходим нетен месечен доход за издръжка на живота

- **1 453 лв.** за 1 работещ, сам живеещ
- **2 615 лв.** обща стойност за 3 чл. семейство (2 възрастни, работещи + 1 дете до 14 г.)
- Доходът необходим за издръжка се изменя разнопосочно:
 - намалява с **-0.1%** на тримесечна база ,
 - Нараства с **+3.6%** на годишна база

НАРАСТВАНЕ НА НЕОБХОДИМИЯ НЕТЕН МЕСЕЧЕН ДОХОД ЗА ИЗДРЪЖКА ЗА СЪОТВЕТНИЯ ТИП СЕМЕЙСТВО, В ЛЕВА

Нарастване за периода:

Юни '24/ Дек.'23

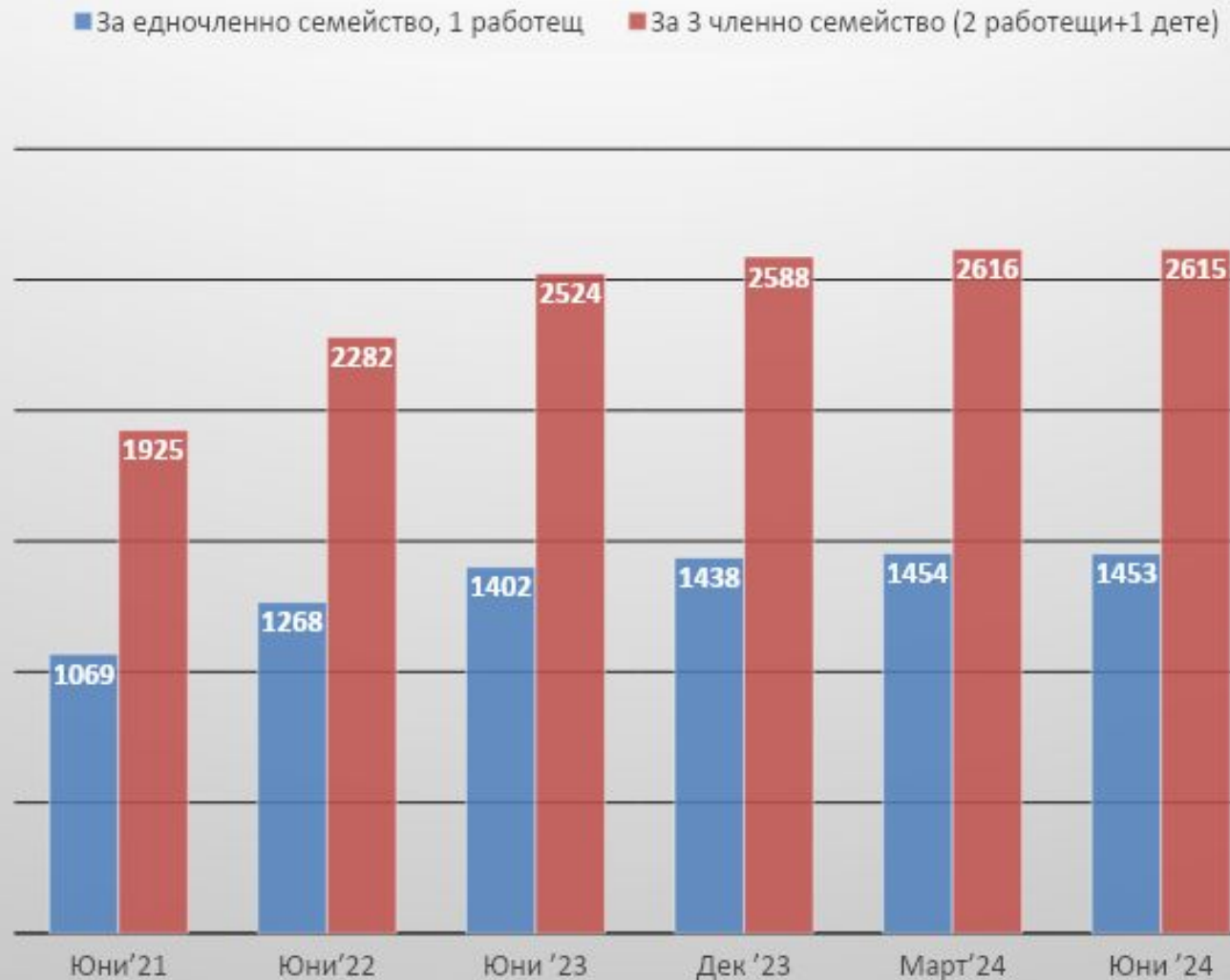
- + 27 лв. за 3 чл. семейство
- + 15 лв. за 1 работещ

Юни '24/Юни '23

- + 91 лв. за 3 чл. семейство
- + 51 лв. за 1 работещ

Юни '24/Юни '22

- + 333 лв. за 3 чл. семейство
- + 185 лв. за 1 работещ

Заплата за издръжка за СЪОТВЕТНИЯ ТИП СЕМЕЙСТВО

Тип семейство/ домакинство	Еквивалентни единици	Необходим нетен доход – лева месечно	Заплата за издръжка (НЕТО) за 1 работещо лице – лева месечно	Заплата за издръжка (БРУТО) на 1 работещо лице – лева месечно
1 възрастен, работещ, сам живеещ	1	1 453 лв.	1 453 лв.	1 872 лв.
2 възрастни, работещи + 1 дете до 14 г.	1.8 (1 + 0.5 + 0.3)	2 615 лв. (1453 x 1.8)	1 308 лв. (2615 : 2)	1685 лв. за 1 работещ (при 1 работещ родител в 3 чл. семейство следва неговия доход от труд да е не по-малък от 3 370 лв.)

Брой осигурени лица, работещи на трудово/служебно правоотношение, по размер на осигурителния им доход (%)

62% от работещите не достигат заплата за издръжка

Наети лица с трудови възнаграждения до 1000 лв. са 29,7% или 768 хил. лица,

Средният осигурителен доход се увеличава с 16.9% (МАЙ '24/МАЙ'23)

-Нарастването на МРЗ от 01.01.2024 година – от 780 лв. на 933 лв.;

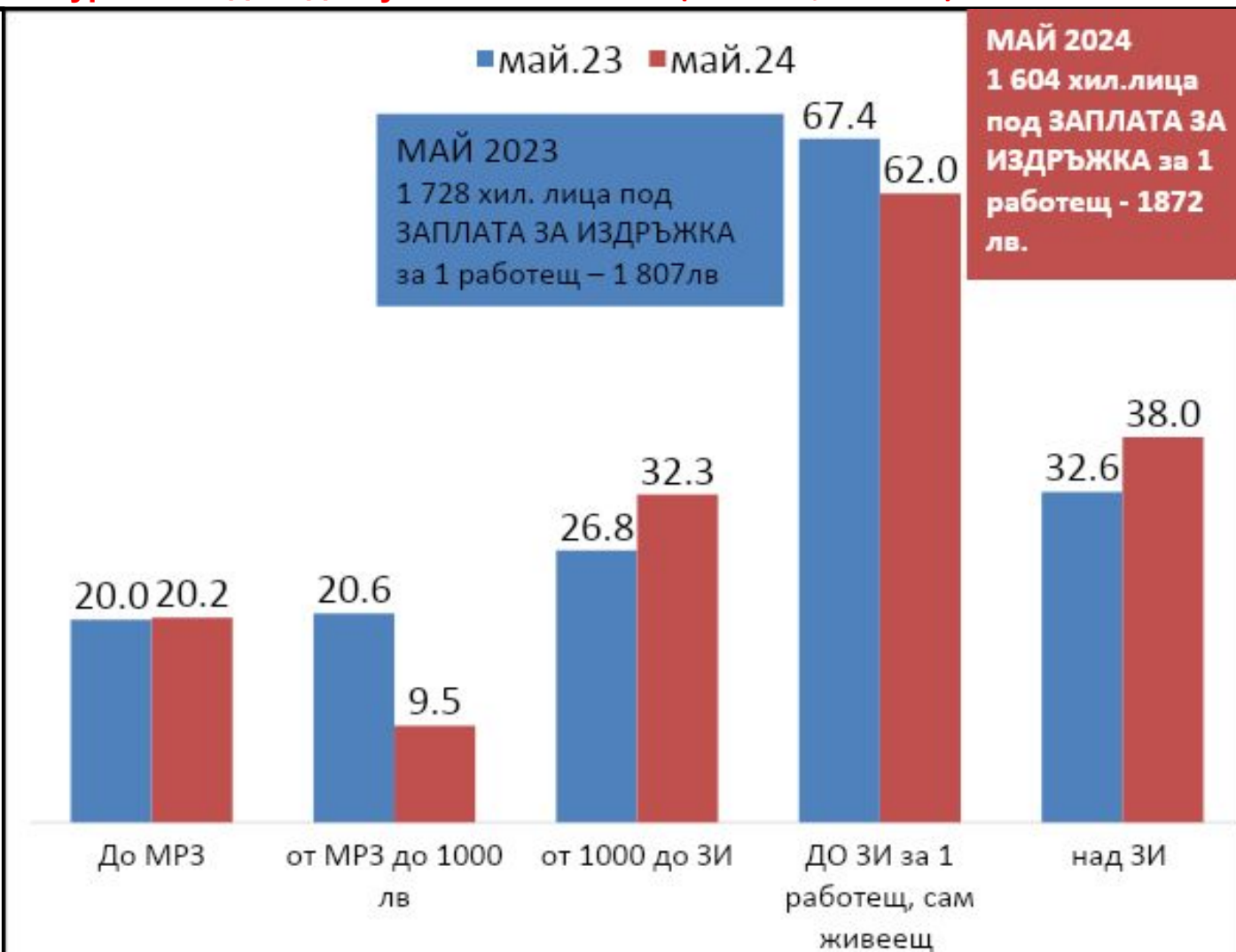
-Годишното целеполагане на извоюваните ръстове на възнагражденията в общественения сектор от 2023 г. и МРЗ са в размер **670 млн. лева**;

-Приемането на Бюджет-2024 - допълнителния ресурс за персонала -**580 млн. лева** .;

-Приетото ПМС №79 от 03.04.2024 г. за изравняване на диспропорциите във възнагражденията на служителите в държавната администрация – **269 млн. лв.**;

-Предоставените средства за ръст на заплатите във висшето образование –**80 млн. лв.** .;

-Това доведе до повишение на заплатите в секторите на: образованието (с 20.4%), културата (20.9%), държавен сектор (17.2%) (вкл. общинските администрации) и транспорта (железопътен и сухопътен) средно със 17.6%.

ФАКТОРИ, КОИТО ПОВЛИЯХА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ДОХОДА ЗА ИЗДРЪЖКА

- След двугодишен период на значително нарастване на ценовите равнища в световен план, изминалото второ тримесечие на 2024 г., затвърди наблюдаваната от началото настоящата година тенденция – **навлизането на глобалната икономика във времеви отрязък на успокоение на инфлационните индекси**. Тази ситуация неминуемо рефлектира и върху българската икономика, която е пряко зависима от случващото се на международните пазари на основни суровини и стоки. Овластяването на ценовия ръст е следствие и на **стабилизиращите се цени на суровините и енергоносителите**
- **ПРИРОДЕН ГАЗ:** На годишна база (т.е. спрямо юни 2023 г.) има намаление от -9,2%. От началото на 2024 г. до месец май има низходяща динамика на цените на суровината, която макар и да се обръща през юни, не води до рязък скок в цената. През юни спрямо март цените бележат лек ръст от +3,1%;
- **ПЕТРОЛ:** регистрира запазване на нивото на годишна база. Средната цена, на която се търгува през юни 2024 г., е 74,77 долара, същия период на 2023 г. е 74,86 долара. Към момента няма международни логистични затруднения, които да водят до скок в цената на суровия петрол, който да се принесе на българския пазар.
- В сравнение с предходното тримесечие (85,41 долара – осреднено за м.03.2024 г.) има спад от 12%. Налице е тенденция на плавно намаление през последните месеци спрямо случващото се през пролетта, както връщане към ценовите нива

ФАКТОРИ, КОИТО ПОВЛИЯХА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ДОХОДА ЗА ИЗДРЪЖКА

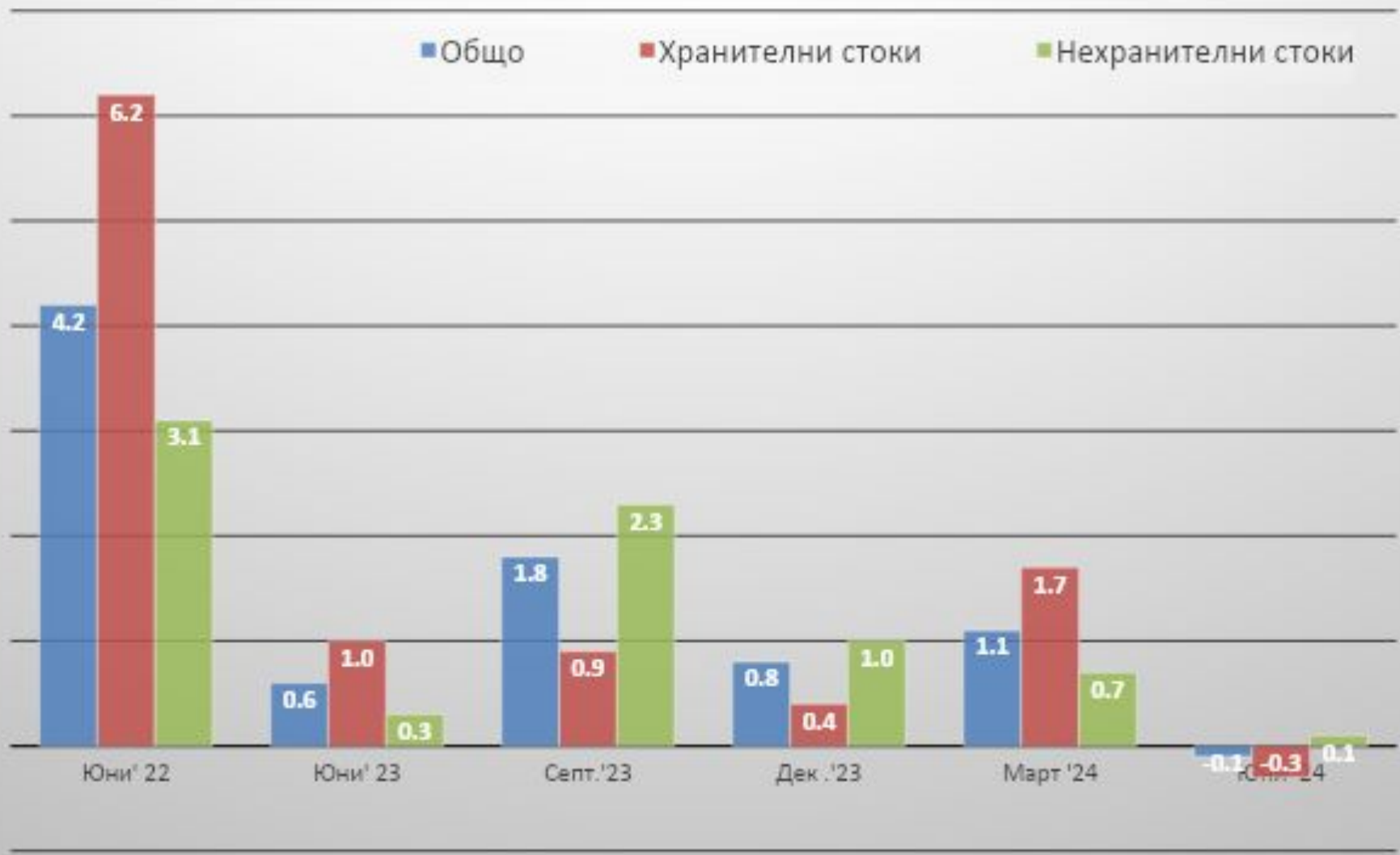
- **ЗЪРНЕНИ И МАСЛОДАЙНИ КУЛТУРИ:** отчитат корекции надолу на изкупните цени за:
 - **хлебна пшеница:** намаление на годишна база с -12,4%,
 - **царевица:** намаление на годишна база с -18,8%При **слънчогледа** обаче има годишен ръст от +5,3%.
- Налице са предпоставки за движение нагоре има при **цените на пшеницата** през настоящия сезон, поради фактори в световната търговия като намаляващи запаси, потенциални засушавания и несигурността в руската и украинската политика за зърнените култури. **При слънчогледа:** въпреки очаквания ръст в добива на родния слънчоглед, то се забелязва възходяща динамика на тръжните цени в ЕС от март месец насам.
- **ОБЩ ИНДЕКС НА ЦЕНИТЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ:** индексът през май 2024 г. е с **-1,2% по-нисък** спрямо май 2023 г. Спад на цените се наблюдава при :
 - **производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ** - с 14,9%.В същото време има ръст в цените на:
 - **добивната промишленост** - с 14,6%,
 - **преработващата промишленост**- с 2,8%. Покачване на цените при: производство на облекло- с 3,7%, производство на напитки - с 5,8%, производство на компютърна техника, електронни и оптични продукти- с 8,6%. Намаление на цените при: производство на хранителни продукти - с 1,4% и производство на лекарствени вещества и продукти- с 5.3%

Структурният анализ показва, че намалението на общия индекс на цени на производител се формира от силния спад на структуроопределящия енергиен сектор, докато при останалите се наблюдава леки движения нагоре.

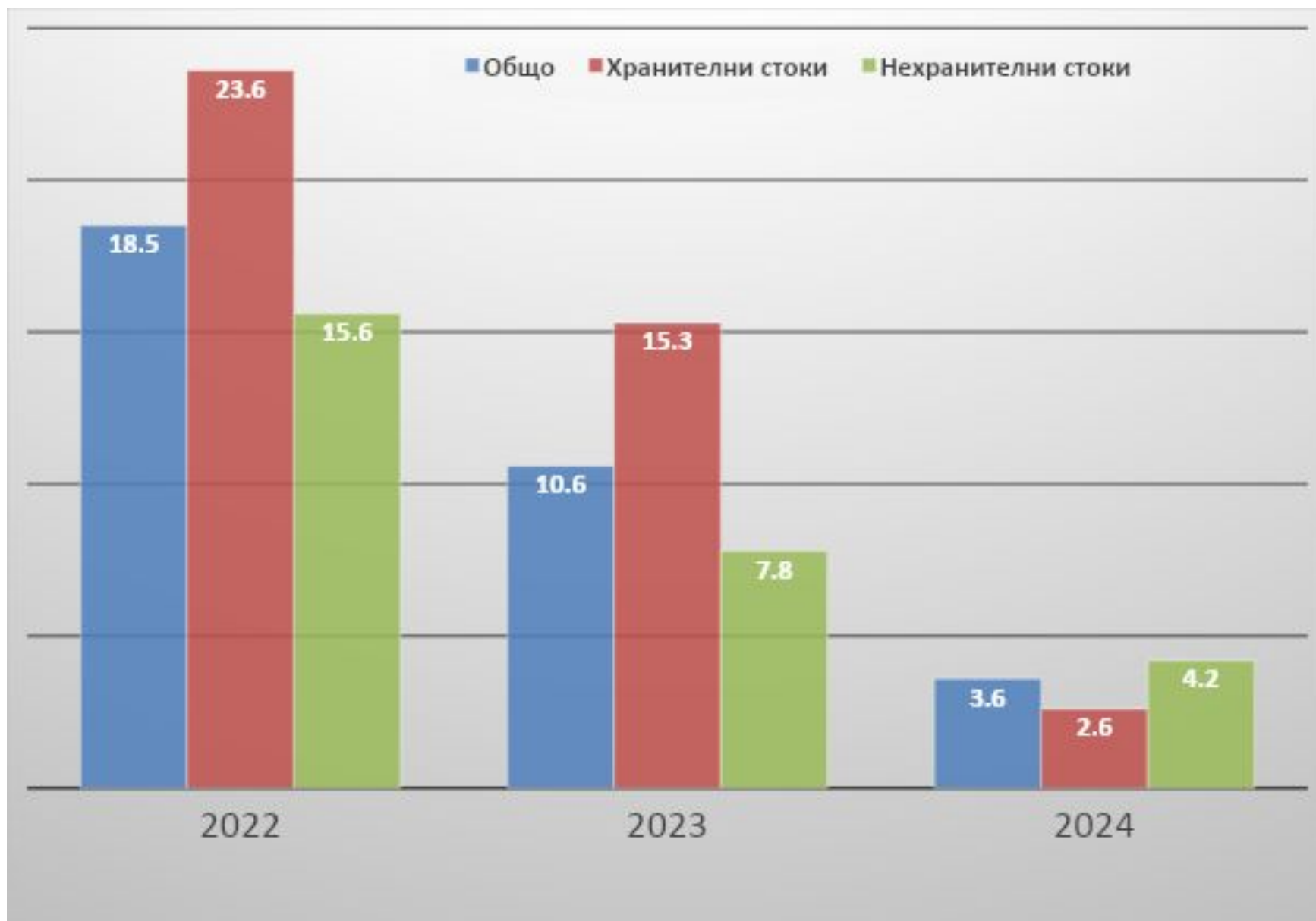
Темпове на изменение на необходим месечен доход за издръжка при база, предх. трим.=100

На тримесечна база доходът необходим за издръжка намалява с 0,1%

при хранителни стоки с - 0,3%, нехр. стоки с +0,1%

Темпове на изменение на необходим месечен доход за издръжка
при база, м. ЮНИ на предх. година=100

Динамика на средните цени в групата на хранителни стоки се наблюдава при:

- Необходимият доход за храна и обществено хранене – 572 лв. за 1 работещо лице, това представлява 39.4% от общия разход .
- **Хранителните стоки** - групата на тримесечна база бележи намаление с 0,3%, но на годишна все още е в положителна траектория. Определящ фактор за общото намаление е спада на цените в групите на:
 - **Зеленчуците с -6,9%** (домати – 8,6%, картофи с -14,6%, зеле с -30%), **Яйца с -3%**, **Мазнини с -1,7%** (олио с -4,1%).
- При всички останали групи се наблюдава задържане на общите нива. По забележимо е нарастването при групата на **Мляко и млечни продукти** - ръстът е от 1.3% (сирена с 2,9%, леки колебания нагоре при киселите млека с 1.2%); Заведения за обществено хранене с 1.2%.
- **На годишна база ситуацията е по-различна. По-високи нива** се наблюдава при:
 - **Месо и месни продукти:** ръст от 3.7% на годишна база. При раздел „Обработените меса и колбаси“ ръст от 7.4%.
 - **Хляб, хлебни изделия и зърнени храни:** на годишна база ръст 2.9%. В групата по- отчетливо е нарастването при **ориз с 7.1%**. При **хляба** нарастването на годишна достига 2.2%, а за **сухи сладкарски изделия 4.4%**.
 - Минерални води, безалкохолни напитки с 5.1%
 - Цените на услугите в **заведения за обществено хранене**. На годишна база темпът на нарастване общо за групата е с 6.7%

Нехранителните стоки и услуги

- Групата на нехранителните стоки и услуги през последното тримесечие бележат нараства с 0.1%, а на годишна база ръст от 4.2%. Задържане на цените на тримесечна база в основните групи:
- Групата „**Електроенергия, газообразни и др. горива**“ е с най-висок дял и представлява 19.4% от общо разходите в групата. **Намаление на тримесечна база с 0.5%**, на годишна база нарастването е с 3.9%. Цената на електроенергията и топлоенергията се задържат на същите нива, но годишна база нарастват съответно с 4.4% и 10.1%. Намаление се регистрира при твърдите горива. За година цената на **дърва за горене намаляват с 12.7%**, **въглища с 10.9%**;
- „**Жилищно обзавеждане и домакински уреди**“ бележи леки колебания надолу, тримесечен спад с 0.7%, а годишен ръст с 1.5%. **При домакински електроуреди леки движения нагоре: хладилник-фризер(0,7%), климатик (0,8%), ел бойлер (0,4%)**
- Групата на „**Здравеопазване**“ отчита годишен ръст от 5.2%, на трим. ръст с 0.8%. *Лекарствата* задържат ценовите нива на трим. база, но на годишна нарастват с 5.4%.
- Лекарските услуги – трим. ръст с 2.6%, на годишна база с 6.2%
- Групата на „**Транспорт**“ бележи **намаление** с 0,2% на тримесечна база, на годишна ръст 4.5%.
- при групата „*Горивата и смазочните материали за ЛТС*“ намалението е с 3.1% на трим. база, на годишна база отчитат ръст с 4.5;

Общи констатации

- Задържане на цените на тримесечна база, дори леки колебания надолу на при някои от стокови продукти. При достигнати високи ценови нива през изминалата година, **настоящото задържане на цените или намаление** при някои стокови групи не оказва влияние за **промяна на издръжката** на живота.
- При отчетен общ спад на индекса на производител, може да се очаква успокоение на цените на продукцията и оттук за забавяне на инфлационния натис за крайните потребители.
- Средният осигурителен доход на наетите лица бележи нарастване с 16.9% на годишна база , но все още повече от половината от работещите не достигат заплата за издръжка. Около 1/3 от лицата са с трудови възнаграждения до 1000 лв. , което предполага, че те са „нископлатени работници“, които захранват категорията „работещи бедни“.
- При малката потребителска кошница от 20 жизнено важни стоки, като цяло се наблюдава задържане и дори намаление при основни продукти, но степента на намаление не успява да покрие натрупания през последните две години ръст . Това създава усещането, че инфлацията не е преодоляна.

Нарастване на малката потребителска кошница от 20 жизнено важни стоки

		СРЕДНИ ЦЕНИ (лв.)		Изменение в % юни '24 спрямо юни'23
		юни 23г.	юни 24 г.	
1	Брашно пшенично тип 500 - кг	1,66	1,7	2,4
2	Хляб "Добруджа" 830 гр	2,38	2,37	-0,4
3	Ориз - кг	4,59	4,79	4,4
4	Кайма, смес - кг	10,19	11,40	11,9
5	Пиле (охладено). - кг	7,99	8,59	7,5
6	Месо свинско без кости - кг	12,9	12,65	-1,9
7	Кренвирши (телешки или пилешки)- кг.	8,95	9,8	9,5
8	Сирене краве - кг	17,99	18,79	4,4
9	Прясно мляко 3%- л.	3,49	3,50	0,3
10	Кисело мляко краве, 3,6% мас. - 400 гр., бр	1,65	1,69	2,4
11	Яйца (10 бр.)	5,99	5,49	-8,3
12	Олио - л.	4,99	3,96	-20,6
13	Домати - кг (червени)	4,29	3,99	-7,0
14	Краставици - кг	3,99	3,99	0,0
15	Картофи - кг	1,99	1,59	-20,1
16	Зеле - кг	1,69	1,29	-23,7
17	Фасул зрял - кг	6,99	6,5	-7,0
18	Захар - кг	2,89	2,75	-4,8
19	Ябълки - кг	2,69	2,99	11,2
20	Бензин -л	2,56	2,67	4,3
	Обща сума	109,86	110,50	0,6

Цени, евро

	Испания	Франция	Хърватия	Нидерландия	Германия	Румъния	България
Брашно пшенично тип 500, кг	0,7	0,74	0,74	0,86	0,99	0,74	0,87
Хляб (аналогичен на „Добруджа), 830гр	0,93	0,95	1,15	1,05	1,89	1,38	1,21
Ориз, кг	1,3	1,7	2,29	1,59	2,49	1,19	2,45
Кайма, смес - кг	6,37	13,69	8	7,19	4,99	4,42	5,83
Пиле (охладено), кг	3,25	3,53	5,09	8,45	4,33	3,22	4,39
Месо свинско без кости, кг	5,7	9,9	7,25	7,99	8,9	4,93	6,47
Кренвирши (телешки или пилешки), кг.	3	3,97	2,69	6,36	6,99	4,02	5,01
Сирене краве - кг	6,4	8,74	7,71	7,15	9,49	6,24	9,61
Прясно мляко 3%, л.	0,99	1,08	1,29	1,05	1,25	1,36	1,79
Кисело мляко краве, 3,6% мас. 400 гр., бр	0,9	0,52	1	0,79	0,89	0,80	0,86
Яйца (10 бр.)	3,45	1,65	2,95	2,55	2,59	3,22	2,81
Олио, л.	1,45	1,79	1,49	1,65	1,69	1,11	2,03
Домати, кг	1,72	1,95	1,99	2,98	2,49	2,11	2,04
Краставици, кг	2,54	2	0,99	2	1,89	1,11	2,04
Картофи, кг	1,95	0,85	0,99	1,66	1,6	0,56	0,81
Зеле, кг	1,89	0,99	0,39	1	1,39	0,66	0,66
Фасул зрял, кг	2,49	4	1,99	2,88	4,98	1,73	3,32
Захар, кг	1,45	1,59	1,19	0,93	1,89	0,80	1,41
Ябълки, кг	1,73	1,5	1,39	1,73	2,29	1,00	1,53
Бензин, А95, л.	1,62	1,84	1,56	2,1	1,84	1,47	1,37

Обща стойност на малката потребителска кошница от 20 жизнено важни стоки, по държави, в евро

	Испания	Франция	Хърватия	Нидерланди я	Германия	Румъния	Българи я
ОБЩА СУМА, в евро	49,83	62,98	52,14	61,96	64,86	42,07	56,52
МРЗ	1 323,00	1 766,92	840	2 070,12	2054	663,24	477,04
Колко пъти можем да си купим тази потребителска кошница с МРЗ	26,6	28,1	16,1	33,4	31,7	15,8	8,4

В Испания с една МРЗ тази потребителска кошница може да се закупи 26 пъти, във Франция – 28 пъти, в Нидерландия и Германия – съответно 33 и 31 пъти. В сравнение в България с МРЗ тези основни 20 продукта се купуват само 8,4 пъти.

В сравнение със същия период на 2023 г., кошницата с основните продукти закупена с МРЗ се увеличава през 2024 г., в съседна Румъния от 14 пъти нараства на 15,8 пъти, Хърватия от 13 пъти на 16.1.

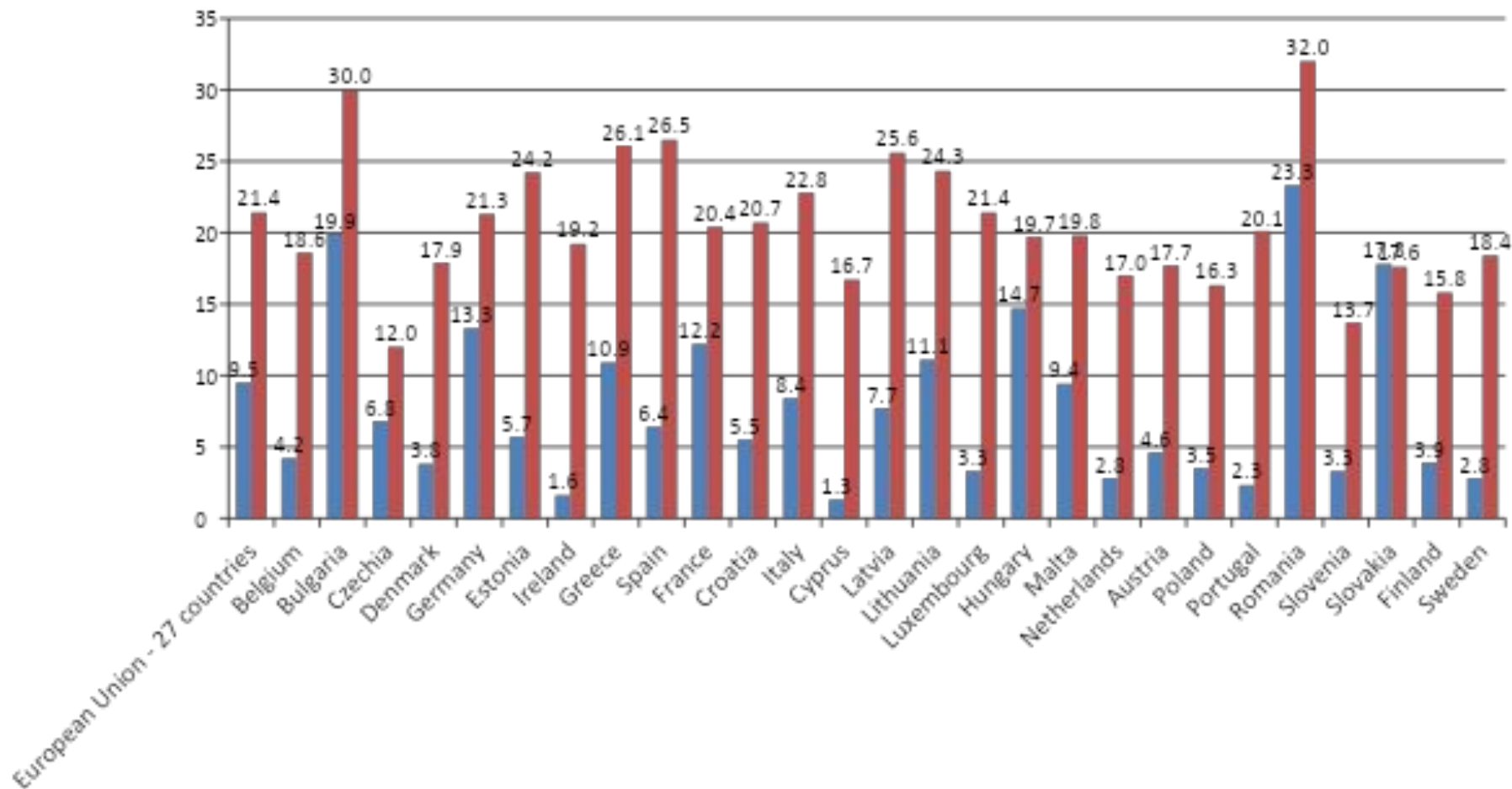
В България също има увеличаване, но с по-слаб темп на нарастване от 7 пъти – до 8,4 пъти

Обобщение

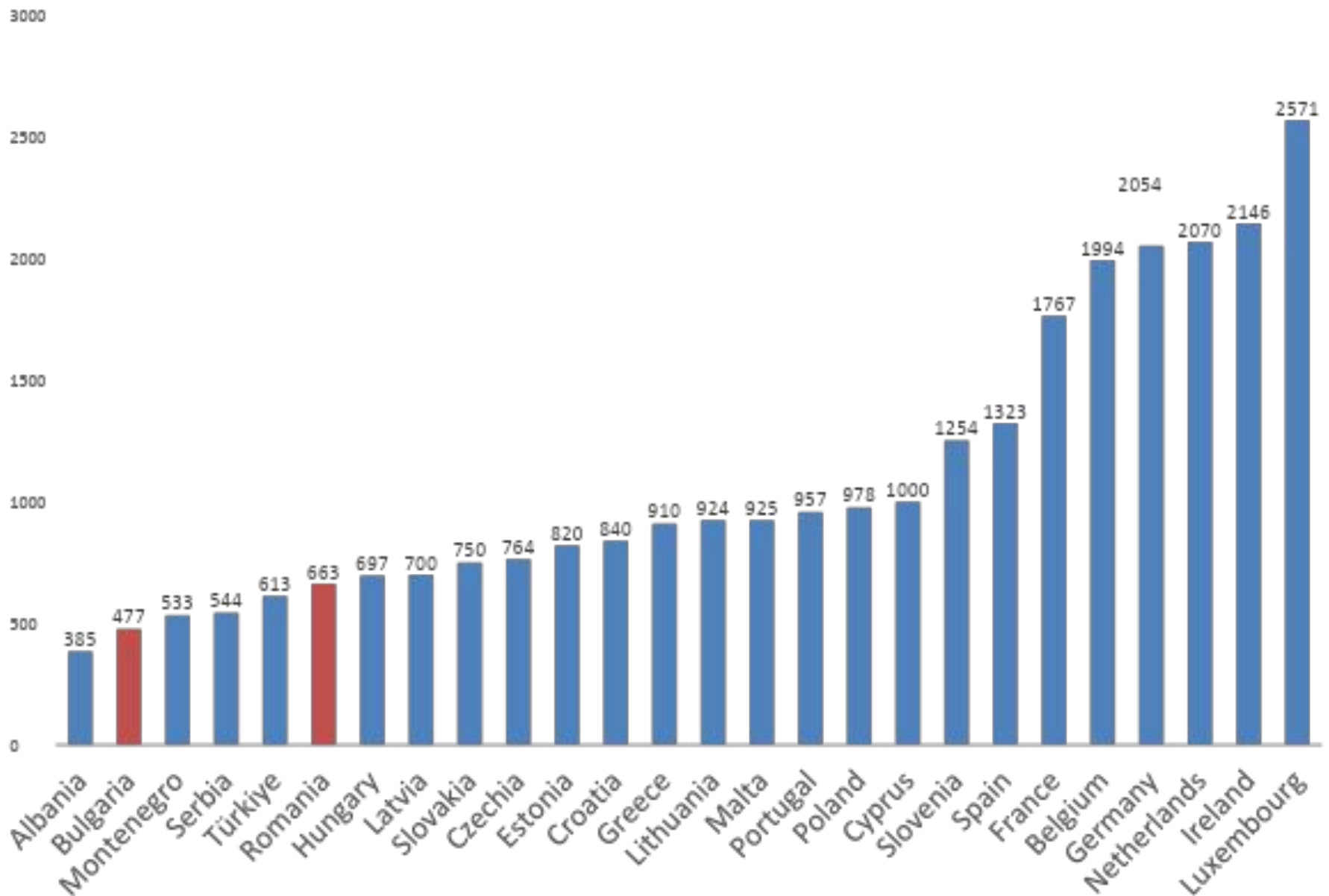
- Цените през последните години все повече се доближават до средните нива за ЕС , от което следва, че темпът на нарастване на МРЗ в България не е достатъчен за да покрие натрупана инфлация и осезаемо да повиши покупателната способност.
- 30% от населението, живеят в риск от бедност и социално изключване през 2023г.(или 1 933 хил. лица)(*Евростат*)
- 19.9% от българите живеещи в риск от бедност не могат да си позволят нормална храна и да консумират през ден месо, пиле, риба.
- От тук следва разширяване обхвата на категорията работещи бедни. През 2023 г. делът на работещите бедни нараства до 11.7% (при 10% предх.год)

% на лицата в риск от бедност, които не могат да се хранят нормално

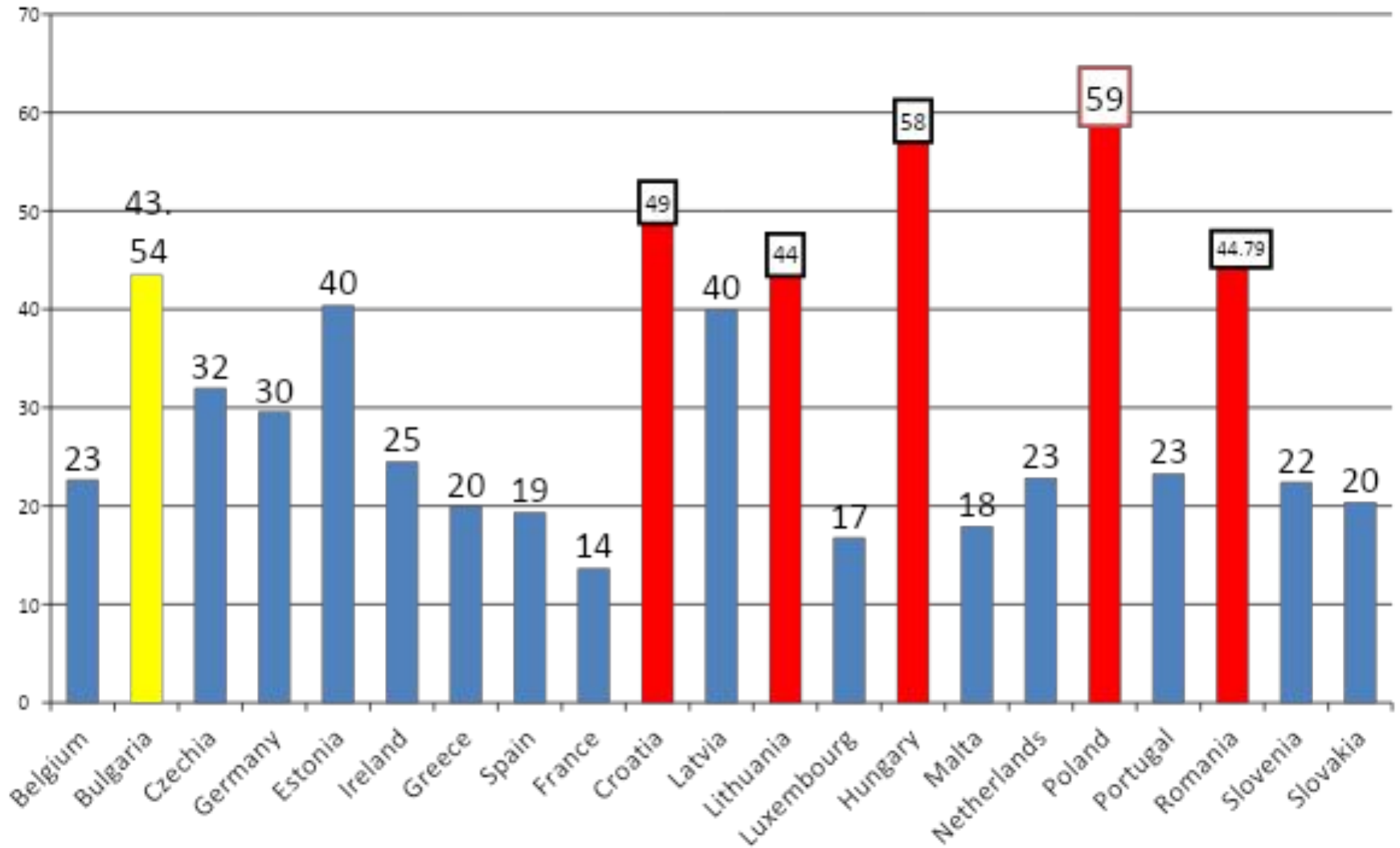
■ % от лица, които не могат да си позволят храна с месо, пиле, риба всеки втори ден
■ % на лица в риск от бедност или социално изключване

МРЗ първо полугодие на 2024 г., в евро

Номинален ръст на МРЗ за първо полугодие 2024г. при база същия период 2021г.

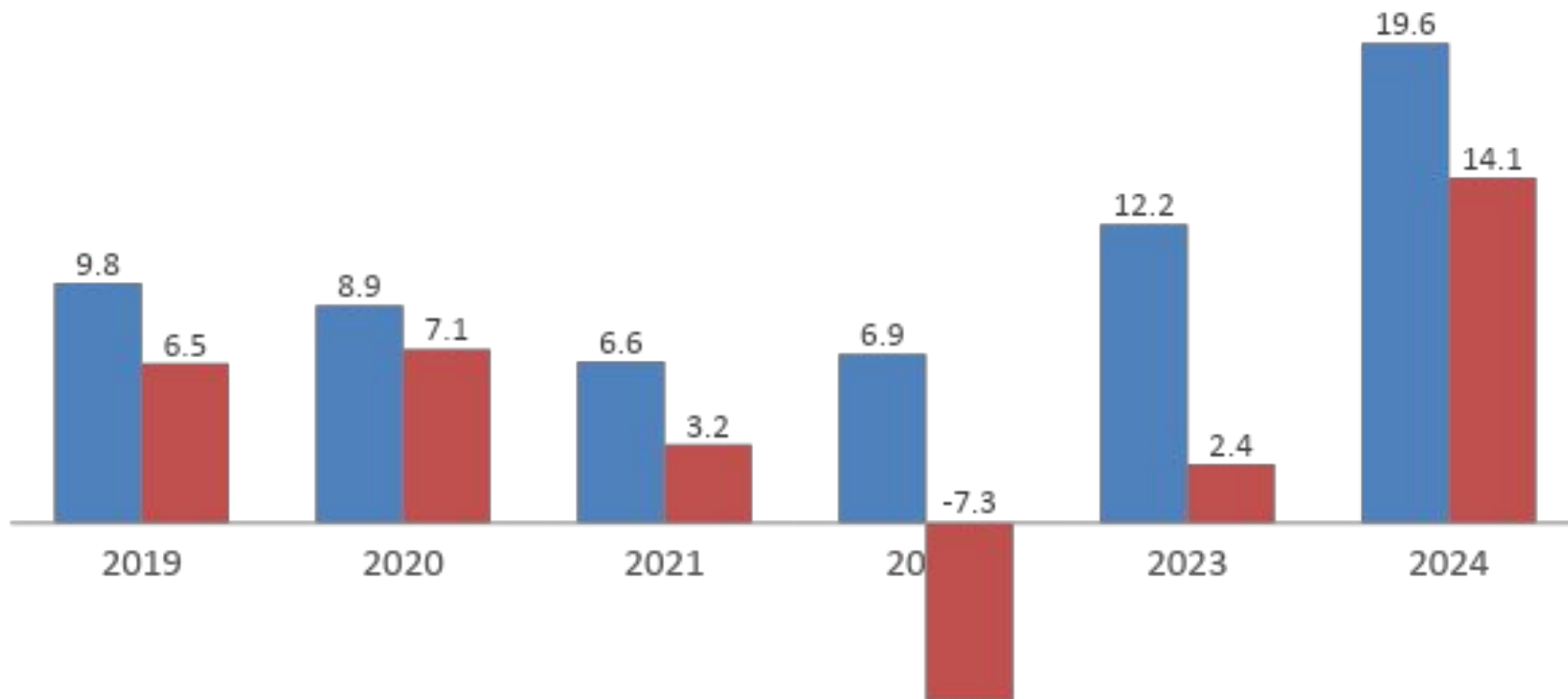

Източник: Евростат

Номинални и реални изменения МРЗ, предходна година (%)

Реалната МРЗ е измерена със средногодишната инфлация. Заложена за 2024 е 4,8%.

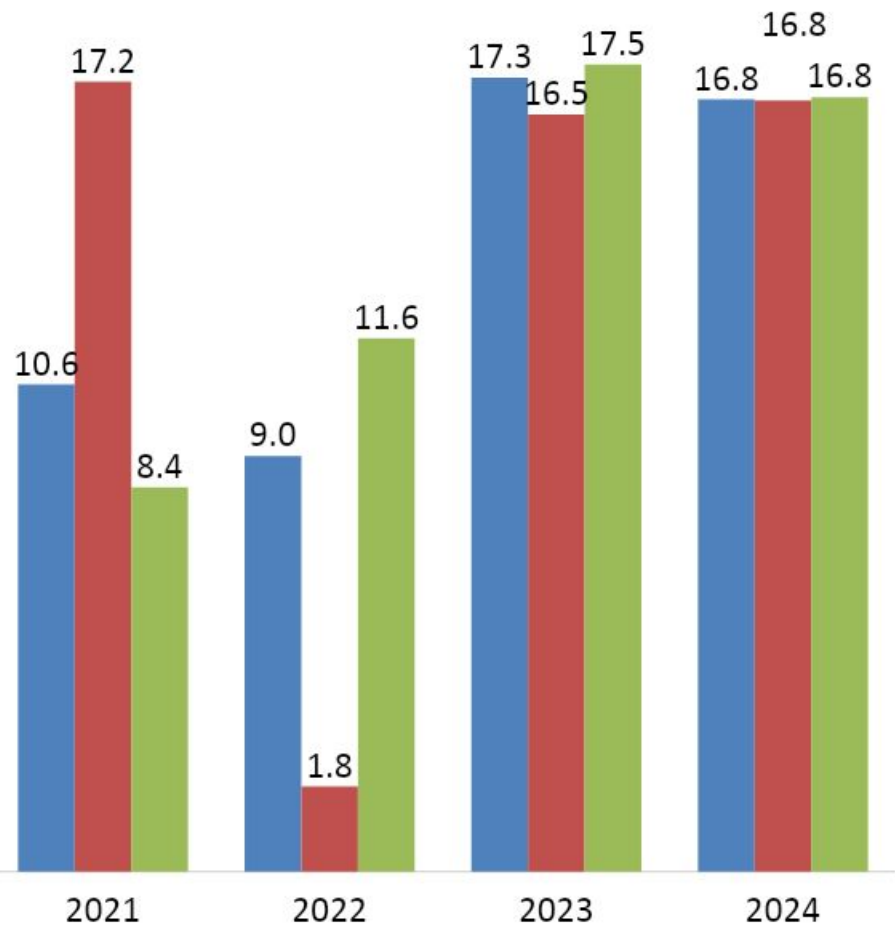
■ Номинален ръст, спрямо предх.г (в %) ■ Реален ръст, спрямо предх. г. , (в %)

Номинален и реален ръст за I-во трим. на СРЗ за периода 2021- 2024 г.

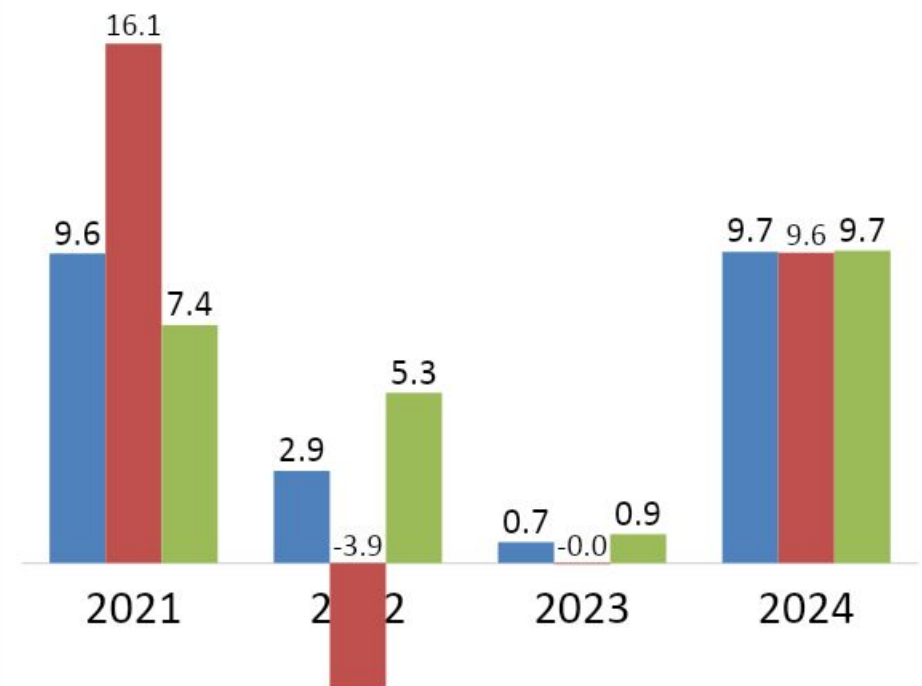
Номинален ръст, предх г=100

■ Общо за страната ■ Обществен сектор ■ Частен сектор

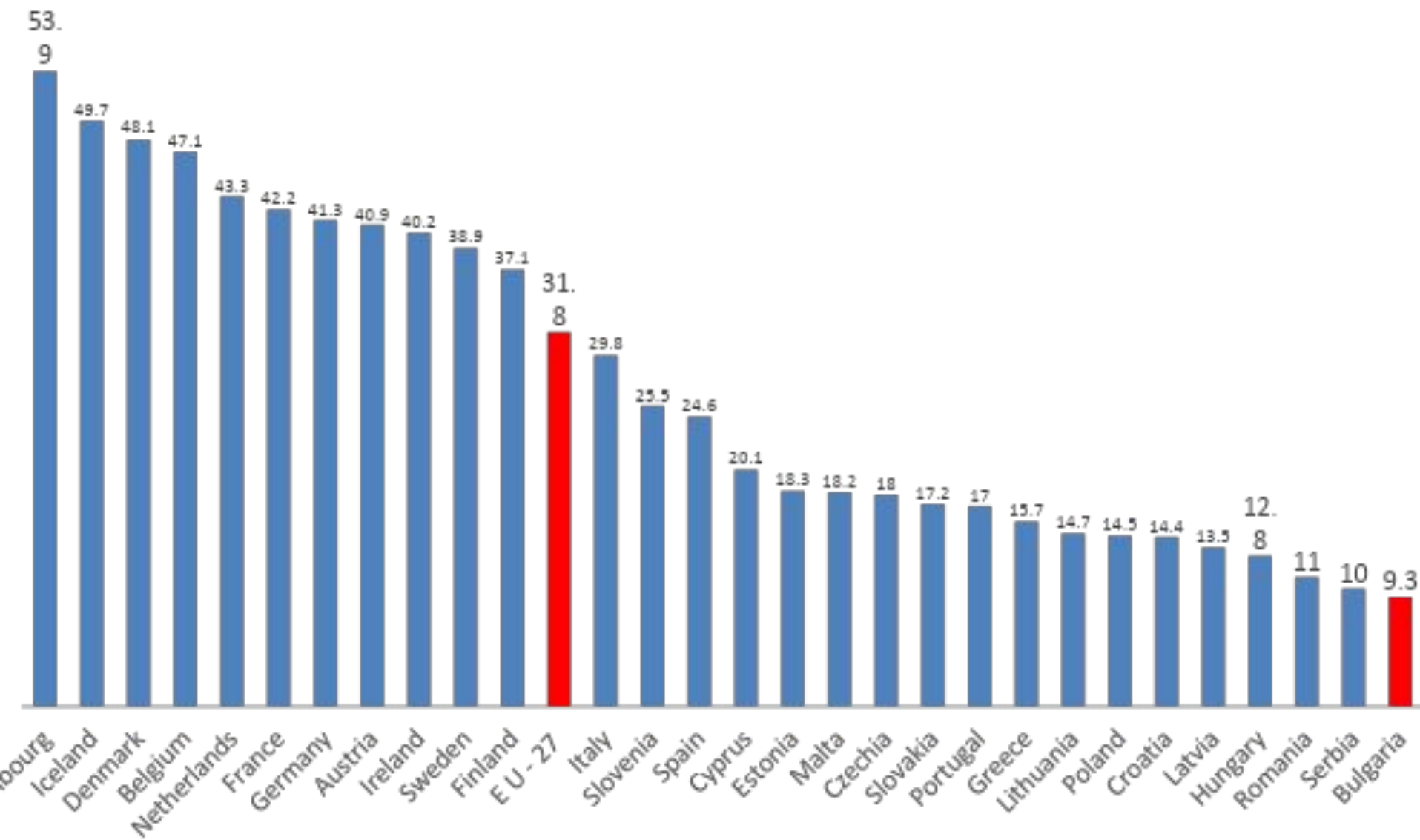
Реален ръст на СРЗ, предх.г =100 средногодишен ИПЦ към м. МАРТ за съответната година

■ Общо за страната ■ Обществен сектор ■ Частен сектор

РАЗХОДИ ЗА ТРУД, 2023

ЧАС/ ЕВРО

Общи изводи и констатации:

- Заплата за издръжка бележи задържане на темпа на нарастване, но остават на високи нива. На годишна база се отчита слаб ръст, но вече при достигната по-висока база натрупана през предходните две години;
- Задържане на цените и при малката потребителска кошница, в която са включени 20 основни и жизненоважни стоки. Задържането се дължи на по-силни спад при характерните за сезона плодове и зеленчуци.
- Повече от половината от работещите се осигуряват на по-нисък доход от заплатата за издръжка (62%), но като цяло лицата намаляват, в резултат на повишението на доходите. Все още, около 1/3 от наетите лица работят с трудови възнаграждения до 1000 лв.
- България не поддържа необходимото ниво на темп на прираст на работните заплати, което да гарантира ефективна конвергенция. Страната продължава да е с най-ниското ниво на заплащане сред останалите държави членки на ЕС.
- МРЗ представлява 49.8% от заплатата за издръжка, което означава че не осигуря необходимите разходи за живот.
- **ХИПЦ в България (2.7%) е на нивото на средния за ЕС и Еврозоната.** Овладян е изпреварващия ръст на цените спрямо средното за ЕС. Изключения се наблюдават все още при свинско и пилешко месо, водоснабдяване.
- **Промисленото производство спада с 6.3% на годишна база.** При добивната промишленост с -15.6%, при преработващата промишленост с -6.0%, при производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ с -1.1%

КНСБ настоява за:

- Ускоряване на процеса по транспониране на ДАМРЗ във всичките ѝ части;
- Подготовка на процеса по транспониране на Директивата за прозрачност в заплащането;
- Изготвяне на дефиниция и методология за официално измерване от страна на държавата на „Заплата за издръжка“ по примера на приетата през 2024 г. дефиниция на МОТ
- Като бенчмарк в средносрочен период да се постигне **максимално доближаване на МРЗ до ЗИ**
- В Бюджет 2025 да се зложат достатъчно средства за провеждането на обща хоризонтална политика по доходите, която да води до поне 10% ръст на заплатите;
- Подходящи мерки за Рестарт на икономиката - подкрепа на фирмите, които търпят спад на производството поради рецесията в Западна Европа